

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

II Jornada joves migrants sols: mirades i propostes al model d'acompanyament

Conclusions de les taules temàtiques de treball

21 d'Octubre de 2021

Campus Poblenou- Universitat Pompeu Fabra

Taula #1. Habitatge: alternatives al model d'accés i ús de l'habitatge per a joves migrants sols

Dinamitza: Albert Sales - UPF
Relatora: Nele Hansen - CHIEF UPF

Subtemes:

- ❖ L'increment del sensellarisme juvenil a Barcelona afecta sobretot a joves migrants
- ❖ Obstacles compartits pels joves: inestabilitat d'ingressos, atur i baixos salaris, preus de l'habitatge
- ❖ Racisme
- ❖ Propostes: habitatge compartit, cooperatives, masoveria, famílies d'acollida

Diagnosi:

- Es produeix un increment del sensellarisme juvenil protagonitzat per joves migrants (una part extutelats)..
- Els joves migrants comparteixen els problemes de la resta del jovent per accedir a un habitatge agreujats per la falta de xarxa familiar de suport.
- Els joves migrants comparteixen els problemes de la resta del jovent per accedir a un habitatge agreujats pel racisme.
- Els joves migrants comparteixen els problemes de la resta del jovent per accedir a un habitatge agreujats pels estigmes socials.
- Els joves migrants comparteixen els problemes de la resta del jovent per accedir a un habitatge agreujats per la irregularitat administrativa.

1) Com combatre el sensellarisme juvenil? Necessitats específiques de la població migrada jove

- Problemes amb empadronament
- Dificultats en la contractació laboral + permís de residència
- Alimentació i higiene
- Immersió lingüística
- Situació legal
- Manca xarxa de suport
- Estigma social

2) Quines iniciatives poden ajudar a compensar la falta de xarxa familiar de suport?

- Acolliment familiar
- Projectes de mentoria
- Unitats de convivència

- Pisos compartits/ Pisos de emancipació (com haurien de ser? → cap a unitats de convivència?)
- Inclusió de comunitat pròxima → vincular a projectes joves existents de la comunitat
- Necessitat de més places (recursos públics) per a projectes = per tothom
- Recursos especialitzats/ millor adreçats als joves (orientació, acompanyament de qualitat, etc.) (exclusió de joves per criteris subjectius dels professionals)
- Necessitat de valorar projectes i programes

3) Quines iniciatives poden combatre el racisme?

- Contacte directe del col·lectiu amb resta ciutadania
- Falta leyes de no-discriminación (penalización) → conocimiento sobre oficinas i herramientas legales de no-discriminación
- Sensibilización ciudadanía (desde infancia)
- Visibilizar racismo implícito
- Sensibilización/ Pedagogia en medios de comunicación (contra etiquetas)
- Dar acceso a recursos, de forma ágil → desburocratizar

4) Quines iniciatives poden ajudar a combatre l'exclusió administrativa?

- Poner sobre la mesa la exclusión administrativa y racismo estructural
- Formación a professionals Administración
- Proyectos alternativos acceso a vivienda ("Obrim portes", Lleida), noves formes de organitzar-nos

Taula #2. Formació: propostes formatives i prelaborals per joves en situació de vulnerabilitat administrativa i residencial

Dinamitza: David García Savalls - PROLLEMA

Relatora: Julia Nuño de la Rosa - CHIEF-UPF

Subtemes:

- ❖ tastet oficis joves indocumentats.
- ❖ figura aprenent.
- ❖ model aprenentatge llengües acollida (practicitat i adaptada | oralitat vs lectoescriptura).
- ❖ accés a formació prelaboral joves +18 indocumentats.
- ❖ oferta formativa en sectors de major qualificació i/o inserció laboral (nous nínxols de mercat: tecnologies, consum de proximitat, transport mercaderies...).
- ❖ relació en el sector de l'Economia Social i Solidària, tant en el marc formatiu com d'inserció laboral.

1) Accés i context:

- Costa molt **accedir a programes d'inserció laboral** (des de l'accés a la informació, dificultats per trobar la informació a la web del SOC, entendre els programes disponibles per joves, etc.).
- A les dificultats d'accés (context socio-laboral) es sumen les dificultats idiomàtiques (dificultat per accedir a formació en català).
- Existeix una queixa generalitzada per part dels professionals (educadores o acompanyants) que manifesten certa frustració amb les formacions per a joves. Tot i arribar a una primera fase formativa el jove, moltes vegades no acabarà el seu procés de formació, i si acaba el futur que es trobarà no tindrà una sortida laboral en moltes ocasions.
- L'oferta formativa als joves és poc variada. S'ofereix sempre un mateix tipus de formació d'oficis.
- No hi ha un mapa de recursos disponibles personalitzats per a joves/educadors que puguin adaptar les necessitats del jove als recursos disponibles.
- Hi ha un discurs molt generalitzat amb el tema estructural de la precarietat vital i emocional dels joves. Aquesta situació de vulnerabilitat afecta molt als joves en la seva salut mental. Hi ha un cercle de pobresa, precarietat, falta de futur concret, etc.

2) Formacions i personalització:

- S'ofereixen formacions amb una part molt pràctica. Els joves s'esgoten fent moltes hores de pràctiques que després no els portaran a un reconeixement laboral de la

seva formació. Les pràctiques poden ser un pont però al final triguen molt en arribar a un món laboral real.

- Necessitem formacions que fomentin l'adquisició de **competències transversals**, que els permeti treballar en diferents àmbits alhora d'adquirir la competència social i ciutadana, que incorpori les competències personals, interpersonals i interculturals necessàries pel desenvolupament del jove en el seu context.
- Necessitat d'oferir una formació que no sigui sempre d'oficis. No existeix una oferta variada i de qualitat, a la qual tinguin accés real aquest tipus de joves (s'ofereix al jove sempre un mateix tipus de formació d'oficis).
- A vegades la formació amb joves migrats sols, serveix com a factor de protecció d'una situació sense referents, és més un punt de contacte amb la realitat que viuen, l'idioma i d'intercanvi d'experiències amb altres joves.
- S'ha de vigilar la sobreformació, que el jove no enganxi formació rere formació i després desenvolupi certa frustració per la situació de no trobar feina finalment.
- Molts itineraris de formació van cap a **sortides que precaritzen**, i no els permet veure sortides en diferents sentits.
- Moltes vegades els professionals cometem un error pensant que el jove ha d'estar ocupat, sense respectar els seus tempos o necessitats.
- S'ha de capacitar al jove **en aquelles competències que els interessin realment**.
- Es parla molt dels beneficis que comporta l'acompanyament, també les mentories laborals amb voluntaris de diferents procedències que acompanyen al jove en el seu procés d'aprenentatge.
- Parlem molt de joves migrats sols i no suficient de joves migrants que tot i estar acompanyats es veuen abocats a situacions de perill, vides molt precàries i poc dignes. Exemples: col·lectiu de joves d'origen llatinoamericà o dones de diferents orígens que queden aïllades per les seves pròpies comunitats d'origen (joves amb passaport que venen de situacions de pobresa o persecució per motius de gènere, polítics, etc., noies soles que venen fugint de situacions de violència, etc.).

3) Futur i autonomia joves:

- S'ha de treballar per potenciar l'autonomia del jove. Molts joves no decideixen sobre la seva formació ni sobre la seva vida, perquè no poden decidir ells mateixos, no tenen l'autonomia necessària per la presa de decisions.
- És important fomentar l'adquisició de coneixements bàsics de formació laboral i prelaboral (món del treball, formatiu, etc.)
- Necessitem formacions que fomentin l'adquisició de competències transversals, que els permeti treballar en diferents àmbits alhora d'adquirir la competència social i ciutadana, que incorpori les competències personals, interpersonals i interculturals necessàries pel desenvolupament del jove en el seu context.
- Hem d'introduir valors, context sociolaborals, etc. eines reals, útils per la vida diària dels joves quan surtin del període de tutela
- Posar en valor la cultura d'origen a través de les seves llengües i coneixements previs. Ex. projecte Prollema "Ensenyant llengües maternes", donant-los l'oportunitat de ser mestres de les seves llengües maternes

- Potenciar la búsqueda d'altres entorns formatius i de vida fora de la gran ciutat que segons el moment es troba saturada. Propostes d'inserció laboral en entorns rurals/pobles amb joves migrats sols (com per exemple la proposta "Acollida i aprenentatges del **Museu de la Vida Rural** per joves nouvinguts a Catalunya": experiència amb menors d'un centre d'acollida que des del voluntariat comencen a treballar en entorns rurals i que té un impacte en la vida de joves directe amb un afegit en valors relacionats amb la vida rural, l'alimentació sostenible, la producció local, etc.

4) Propostes:

- Cal **crear mapa de recursos homogeni** i unificar recursos (problema: atomització)
- Reforçar la figura de dinamitzadors juvenils que acompanyin als joves a l'hora de decidir formacions/estudis.
- Valorar la professió d'educadors, assumir els límits que tenen però intentar treballar bé i intentar trobar propostes més adequades pels joves des d'una relació més horitzontal
- Els professionals han de fer servir les eines que els dona l'administració però han de sortir d'això també i fer propostes.
- Per això és important generar xarxa entre tots els treballadors/educadors/professionals i coordinar recursos i esforços
- Hem de generar xarxa, per treballar fora del marc normatiu/legislatiu perquè llavors els mateixos joves donaran resposta a la seva situació de carrer, generen xarxa amb la gent de carrer, etc.
- S'ha de crear un relat des de la base de treballadors, educadors de carrer, etc. que treballen en el seu dia a dia amb els joves i coneixen les seves realitat.
- **Calen polítiques públiques** per fer front a les mancances del sistema educatiu, etc.
- La reflexió final del grup de formació a **propòsit de les jornades** és que cal generar una xarxa entre entitats, joves, professionals, administració, activistes, voluntaris, etc. que doni resposta real a les necessitats dels joves- més enllà de l'administració.

Taula #3 Emancipació: de l'acollida a la emancipació: dificultats i oportunitats en el procés d'autonomia dels joves migrats sols

Dinamitza: Víctor Bassas - Consell Comarcal del Maresme

Relatora: Judit Castellví - CHIEF-UPF

Subtemes:

- ❖ recursos residencials i AUTONOMIA, oxímoron?
- ❖ concepte AUTONOMIA i EMANCIPACIÓ, com els entenem?
- ❖ participació en l'àmbit comunitari
- ❖ generació de XARXA personal fora del marc assistencial i l'entorn socioeducatiu (espais de coneixement i reconeixement)

1) Recursos residencials, autonomia i emancipació:

- Disseny del sistema de protecció es refereix als recursos residencials, tendeix al control i el control no és amic de l'autonomia.
- El sistema de protecció estava pensat per un tipus de persones i s'ha anat adaptant a les demandes noves, però no està pensat per les seves necessitats, sense pensar en les necessitats dels joves.
- Des dels Centres residencials es pot treballar molt l'autonomia i no cal esperar a que siguin adolescents perquè siguin autònoms.
- Autonomia/emancipació van junts, es tracta d'un ritus de pas, què fan a les cultures d'origen perquè estiguin preparats per entrar a l'edat adulta?, el sistema com a protecció però també entendre què els passa
- Els professionals ens veiem obligats a donar resposta a tota la burocràcia... i això fa que l'autonomia que volem donar als joves, no correspon amb el que pensem en l'autonomia
- Assistencialisme/autonomia, depèn del sentit cultural, el ser autònom depèn del context, es poden emancipar sense ser autònoms
- Joves que han entrat a dins del sistema i els que han entrat, ja s'han emancipat quan han marxat, què se'ls hi ofereix?
- Integració/no adaptació, hi ha unes pautes que no controlem, la majoria d'edat no la posem nosaltres i dificulta segons quins processos
- Els joves fan molt d'esforç, l'emancipació està feta bé, mentre que el jove té la capacitat d'adaptar-se al món laboral, si té documentació.
- Acompanyament de salut mental. Fan un esforç molt gran, en tots els sentits, també en salut mental, llavors pretén en algun moment, com gestionar l'estrés, també necessiten aquesta atenció, per facilitar el que ells entenguin el que els passa, aguanten molt amb la situació que tenen.

- Procés previ, en el que s'ajudi a treballar en l'autonoconeixement, i perquè així es podria definir el seu procés i es puguin projectar i així el jove pogués decidir què fer, aleshores, es podria fer el seu acompanyament, així es podria treballar molt millor.
- Emancipació, autonomia sí, però, i l'acollida? Arriben aquí i estan sols, la documentació qui els hi explica?
- Manca d'acollida de la societat, a més a més es troben amb una societat que hi ha molta gent que no vol que vinguin aquí, desnaturalització de la persona titulant-lo com a MENA. No ets jove/ets mena, estan desnaturalitzats. Molts prejudicis envers els joves migrats sols.
- BCN crida, però és on menys oportunitats hi poden haver. S'ha de descentralitzar crida a tot el territori, també ciutats/pobles mitjans/petits.
- Aquí no es veu com a natural que algú vingui aquí i no es veu què poden aportar ells a la societat.
- Se'ls acompanya perquè els tractin bé, perquè a ells sols no se'ls fa cas. Hi ha un racisme estructural molt arrelat.
- Tots els que treballem en l'àmbit, estar documentant és un dret fonamental, tota persona indocumentada que entra en un país té dret a estar indocumentat, aquí tenim la perversió dels que es porten bé Vs els que es porten malament. Portar-se malament, pot ser comentar que un poli no t'està parlant bé, resistència a la autoritat, no t'arriba el pagament, etc. Estigmatitzem els joves pel seu comportament.
- El sistema no està especialment mal dissenyat però el que es fa és una altra cosa, estem en mans de la persona/professional que tinguin al davant. Llei d'estrangeria, mal muntada, totalment discriminatòria, i dificultat moltes través, antecedents penals...
- Les habilitats les tenen, perquè sinó no haurien arribat fins aquí, el que no estan adaptades al que aquí se li demana i el context, que no respon a les seves necessitats.

2) Com podem facilitar la participació comunitària? Generació de xarxa personal fora del marc assistencial

- Garantim el reconeixement de l'altre quan participa?
- Construir ciutadania, cal acollir, des de totes les institucions, poder anar al metge, tenir drets bàsics de ciutadania.
- Pensar que un jove es pot incorporar al sistema si ha estat fora sempre, és molt difícil.
- Emancipació? Se li pot demanar l'emancipació al jove, però els nois/noies que venen són víctimes i aquí l'acompanyament és clau, no entenen moltes de les coses que passen al seu voltant, i sense acompanyament no entendrà res, necessita una traducció cultural.
- Oportunitats laborals, denigrant, treballar la frustració, l'he d'educar perquè s'eduqui en aquesta societat perquè s'hi adapti? Educació transformadora vs educació per inclusió.
- Participació comunitària: inici, interessos del jove, per donar la info possible per donar els recursos de la ciutat... la participació va de que coneguin els recursos, per treballar l'emancipació. La participació comença en el coneixement.

- El problema no són les habilitats dels joves, sinò el context en el qual poden desenvolupar-les.
- Els joves tenen molta por al rebuig, tenen por a ser rebutjats per la societat, per això a vegades caldria noves estratègies per poder participar.
- Despoblació fora de les grans ciutats VS recursos centralitzat. És necessària una descentralització.
- Coneixen la realitat??? Als centres fem de bombers i als pisos fem de jardiners. Els centres haurien de ser comunitat.
- Cal explicar-los com enfrontar-se al tema de l'habitatge
- Famílies acollidores, anar intercanviant domicili, etc.
- Mentoría social per a joves, canvi en la ciutadania
- Equipament juvenil, no els incloem mai, quin paper hi juguen en aquests processos? És important tenir-los en compte.

Taula #4 I després del acompanyament, què?: viabilitat i futur dels projectes de vida traçats des d'una perspectiva comunitària

Dinamitza: Cèlia Premat - UPF-UB
Relatora: Marta Rovira - CHIEF UPF

Subtemes:

- ❖ XARXA personal generada com a garant de viabilitat de l'itinerari de vida traçat pel jove?
- ❖ després què; fins quan l'acompanyament/seguiment?
- ❖ participació en l'àmbit comunitari (voluntariat i activisme social)

Diagnosi:

- ❖ Xarxa comunitària, voluntariat
- ❖ Formació i treball
- ❖ Esport
- ❖ Suport emocional / Suport professional
- ❖ Responsabilització
- ❖ Família
- ❖ Salut mental
- ❖ Mentoria
- ❖ Atendre els que acaben al carrer
- ❖ Com s'implica a la ciutadania? Com es combat el racisme?
- ❖ Què poden aportar els joves? Com participen ells?
- ❖ Mobilitat territorial i arrelament

1) Com abordar la soledat dels joves extutelats?

- Han estat en tot el procés tutelats i acompanyats, però després no tenen referents. Es troben perduts.
- Alguns arriben amb 18 anys i per tant no han tingut suport previ ni el tenen després.
- Passen de viure en un sistema en el que conviuen amb moltes persones (en un centre per exemple), a viure sols.
- Necessiten suport emocional i de recursos.
- Necessiten haver adquirit responsabilitats abans per saber com moure's.
- Necessiten interactuar amb joves del seu origen i també amb joves autòctons, tenir diversitat de companys.

2) Com abordar el treball comunitari?

- El treball comunitari és clau i es deixa massa per al final del procés.
- Els joves han de poder participar en el teixit associatiu.
- Han de poder tenir una participació activa, no passiva.
- Cal fer una feina dirigida a la comunitat, pensar el model de participació.
- Cal treballar per erradicar els discursos d'odi, que fan difícil la incorporació d'aquests joves a la societat.
- Al final, l'objectiu d'aquests joves és sobretot treballar.
- No es pot abocar responsabilitats a les entitats com si fossin recursos públics, no estan preparades.
- L'esport és un recurs que també cal considerar i que s'està treballant per part d'algunes entitats.
- Cal treballar amb el veïnat dels centres d'acollida de joves menors, implicar-lo i informar.
- Es troben barreres a la participació, tant legals com de rebuig social. Per exemple, no poder fer esport sense el NIE, no ser acceptats a la cavalcada de Reis, etc.
- Hi ha famílies d'acollida, però els serveis no estan ben coordinats. Hi ha un perfil de joves que no vol ningú.

3) Com treballar des dels diferents serveis?

- Els pisos d'inserció laboral poden ser una bona eina, perquè els professionals toquen tots els temes alhora: educació, treball, papers, etc.
- Falta connexió entre els diferents serveis. Falta una atenció continuada o un referent constant. És molt important que els serveis puguin interactuar.
- Els joves han de moure's pel territori per poder participar en diferents recursos i això dificulta l'arrelament.
- En aquests moments els recursos estan desbordats i només poden sobreviure.
- Joves que han passat per centres de justícia. Es troben de cop al carrer. Hi ha 8 places d'allotjament en tot Catalunya.
- No pot ser que els joves que surten d'un CRAE hagin d'esperar 6 mesos per poder accedir a un recurs nou d'acompanyament social i econòmic.

4) Situació legal i personal

- La situació legal és determinant per a tot: residència, empadronament, accés a serveis de salut, feina, etc.
- Hi ha un perfil de joves, amb problemes de salut mental o altres, que no són ben acollits per la xarxa de mentoria, la xarxa comunitària, etc. Què fem amb aquests joves?
- Es posa molt l'accent en la seva condició de migrants, però no en la seva condició de joves, que tenen problemàtiques i situacions associades a l'edat. Sembla que no puguin fer com els altres joves.